

***Prekariat – perspektywa katolickiej nauki społecznej*, praca zbiorowa, red. [o.] Jan Mazur OSPPE, ks. Łukasz Marczak, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie. Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2017 (seria: Spotkania Naukowe Wykładowców Katolickiej Nauki Społecznej, XIII), 229 stron (ISBN 978-83-7438-597-8).**

Publikacja, będąca pracą zbiorową pod redakcją o. Jana Mazura OSPPE i ks. Łukasza Marczaka, stanowi pokłosie ogólnopolskiej konferencji poświęconej prekariatowi, która odbyła się w Częstochowie na Jasnej Górze 2016 roku, pod patronatem Rady ds. Społecznych Konferencji Episkopatu Polski. Problematyka książki dotyczy wprawdzie spraw, które od wielu dziesiątków lat nękają społeczeństwa, to jednak pod koniec wieku XX i na początku XXI kwestie te jakby się nasiliły i ujawniły w nowej postaci. Ludzkość (nie tylko w wymiarze lokalnym, ale i globalnym) stanęła bowiem w obliczu nadchodzącej niebezpiecznej fali prekaryzmu (prekariatu), będącej następstwem postępu cywilizacyjnego. W tej sytuacji nie ma chyba skuteczniejszego sposobu na przygotowanie się i ewentualne przeciwdziałanie niekorzystnym zmianom czy faktom społecznym, jak podjęcie wyprzedzającego namysłu nad zjawiskiem, którego apogeum ma dopiero nastąpić. Z tego punktu widzenia prezentowana książka jest niezmiernie potrzebna. Na jej kartach nad tematem prekariatu pochyłili się wybitni uczeni: filozofowie, socjologowie, politolodzy, teolodzy, historycy oraz przedstawiciele katolickiej nauki społecznej z ważnych ośrodków uniwersyteckich na naukowej mapie Polski.

Wysoki poziom merytoryczny tekstów, wielopłaszczyznowe i wielowektorowe podejście do zagadnienia zdają się gwarantować niekwestionowaną wartość publikacji. Każda bowiem z dyscyplin ma swoją wrażliwość skłaniającą do przyjmowania punktu widzenia wynikającego z tej wrażliwości; nadto każdy ośrodek ma także swoją tradycję rzutującą na sposoby doboru poruszanych kwestii i ich ujmowania. Dodatkowo cennym elementem publikowanego zbioru tekstów jest obecność w nim głosów „praktyków” zderzających się z konkretnymi wy-

zwaniami sytuacyjnymi i mających możliwość swoimi decyzjami wpływania na sytuację społeczną.

Mimo bogatego spektrum ujęć kluczowego tematu, jakim jest prekariat, udało się zachować spójność wypowiedzi. Poszczególne artykuły nie „znoszą” się, ale roztaczają przed Czytelnikiem kolejne, nowe aspekty badanego zjawiska, budując jego szeroki obraz. Przy konstrukcji struktury książki niemałą rolę spełnili z pewnością redaktorzy publikacji. To dzięki nim materiał został ułożony w taki sposób, że w kolejnych odsłonach mamy do czynienia z przechodzeniem od refleksji ogólnych do szczegółowych, od ujęć teoretycznych do praktycznych.

W sumie trzeba przyznać, że układ materiału został przemyślany w sposób nadzwyczaj trafny. Czytelnik przez lekturę kolejno następujących po sobie tekstów stopniowo wprowadzany jest w temat. Na skutek każdej kolejnej wypowiedzi zapisanej w książce, jego horyzont poznawczy ulega poszerzeniu.

Książkę rozpoczyna tekst filozofa Piotra Jaroszyńskiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Autor rzuca ogólne światło na badane zjawisko przez wyjaśnienie etymologii kluczowego terminu, pokazanie zakorzenienia zjawiska prekariatu w dziejach ludzkości, wskazanie jego cech, a także genezy w perspektywie filozofii kultury. Krzysztof Wielecki – socjolog z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego uruchomił wyobraźnię Czytelnika przez odwołanie się do społecznego zaplecza, w jakim jest umocowane badane zjawisko. Wskazał na jego kontekst, który tworzą wielkie procesy cywilizacyjne. W swej analizie odwołał się do porządku gospodarczego świata, nawiązując do takich wielokrotnie złożonych układów, jak megastruktury i makrostruktury społeczne. Ks. Andrzej Zwoliński z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie skoncentrował się na sytuacji robotnika jako ofiary niesprawiedliwości społecznej, podkreślając konieczność respektowania wartości i zasad, na które wskazuje katolicka nauka społeczna.

Z kolei Józefina Hrynkiewicz – polityk społeczny z Uniwersytetu Warszawskiego prezentuje zjawisko prekariatu z punktu widzenia polityki społecznej. Analizując wymiar historyczny i współczesny, wskazała na specyfikę każdego z nich z uwzględnieniem narzędzi stosowanych do rozwiązywania kluczowych kwestii. W podobnej perspektywie przedstawiła zagadnienie prekariatu minister Elżbieta Rafalska z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wyszczególniła środki, jakie są lub będą podejmowane, aby zaradzić niepokojącym zjawiskom związanym z pracą prekaryjną w Polsce.

W rozdziale Ireny Lipowicz z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, byłej Rzecznik Praw Obywatelskich, widnieje refleksja nad tym, jak zjawisko prekariatu jawi się w kontekście praw człowieka. Przy okazji Autorka zastanawia się nad rolą Kościoła w procesie przezwyciężania problemów generowanych przez prekaryzm. Natomiast ks. Piotr Mazurkiewicz z tegoż samego Uniwersytetu omawia konkretne działania, głównie legislacyjne, które są podejmowane w Unii Europejskiej w trosce o sprawy społeczne. Czyni to na przykła-

dzie COMECE, przejawiającej swą aktywność społeczną na forum unijnym.

Omawianą publikację wyraźnie wzbogaca tekst Mariana Bagińskiego – niezależnego badacza spraw społecznych ze Stanów Zjednoczonych, który przynosi Czytelnika do realiów prekariatu w Ameryce. Zajmuje się on kategorią prekariatu z punktu widzenia medialno-akademickiego. Stara się przestrzec przed bezkrytyczną aprobatą stosowanych w USA rozwiązań. Tekst próbuje uświadomić Czytelnikowi, że trendy amerykańskie wyraźnie wyprzedzają stan rzeczy, jaki w kwestii prekariatu realizuje się na Starym Kontynencie. Kolejny rozdział kryje w sobie refleksje Dariusza Złotowskiego – historyka z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Autor zastanawia się nad istotą badań w katolickiej nauce społecznej podejmowanych nad zjawiskiem prekariatu. Na koniec ks. Łukasz Marczak z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II podejmuje kluczową kwestię zawartą w pytaniu: w jakim stopniu prekariat jest nową klasą społeczną i odpowiednikiem dawnego proletariatu? Próbę odpowiedzi buduje w oparciu o analizę natury współczesnego postępu technologicznego.

Książkę wieńczy artykuł Bogdana Szlachty, politologa z Uniwersytetu Jagiellońskiego, mający charakter tekstu odrębnego, który nie dotyczy prekariatu jako takiego, lecz katolickiej nauki społecznej. Autor spogląda na społeczne nauczanie Kościoła jakby z metapoziomu. Zastanawia się nad misją, jaką Kościół w ramach tego nauczania winien realizować w obliczu wyzwań stawianych przez współczesny świat.

Kończąc, z uznaniem należy odnotować fakt, że w publikacji mamy do czynienia z wieloparadygmatycznym ujęciem tematu. Prekariat został ukazany od strony normatywnej, opisowej i praktycznej. Sprawia to, że kwestia prekariatu jest potraktowana całościowo, co stanowi jeszcze jeden walor książki. Dobrze się stało, że prezentowane teksty doczekały się swojej edycji książkowej. Wydaje się, że jej Współautorzy i Redaktorzy mogą żywić nadzieje, iż dla Czytelników stanie się ona czymś więcej niż tylko teoretyczną rozprawą na ważki społecznie temat. Książka jest inspirująca i dlatego warto ją przeczytać tym bardziej, że usiłuje zmieścić się w konwencji katolickiej nauki społecznej, której można zaufać.

Mariusz Andrzej Zemło